

redacțiunea, Administrațiunea și
Tipografia:
BRAȘOVU, plața mare Nr. 22.
Serioși nefrancate nu se pri-
mesou. Manuscripte nu se re-
trimite.

Birourile de anunțuri:
Brașov, plața mare Nr. 22.
Inserate mai prescurt în Viena
Budoi/Moos, Haasenstein & Vogler
(Ho Mos), Henrich Schalek, Alois
Hörsdi, M. Dukas, A. Oppel, J. Dan-
enberg; în Budapesta: A. V. Gold-
berger, Anton Mezei, Eckstein Bernat;
în Frankfurt: G. L. Dausbe; în Ham-
burg: A. Steiner.

Prețul inserțiilor: o serie
gazetară pe o coloană 8 cr.
și 80 cr. timbru pentru o pu-
blicare. Publicări mai dese
după tarifi și învoială.
Reclame pe pagina III-a o
serie 10 cr. v. a. sau 80 bani.

GAZETA TRANSILVÂNIEI.

ANULU LIII.

„Gazeta” este în fiecare zi
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șase luni
6 fl., pe trei luni 3 fl.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 franci, pe trei luni
10 franci.
Se prenumără la toate oficiile
postale din țară și din afară
și la dd. colectorii.
Abonamentul pentru Brașov:
la administrațiune, piața mare
Nr. 22, etajul I: pe un an
10 fl., pe șase luni 5 fl., pe trei
luni 2 fl. 50 cr. Cu dăruș în
casă: Pe un an 12 fl., pe
șase luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
Un exemplar 5 cr. v. a. sau
15 bani.
Atât abonamentele cât și
inserțiunile sunt a se plăti
înainte.

Nr. 56.

Brașov, Sâmbătă 10 (22) Martie

1890.

Brașov, 9 Martie st. v.

Monitorul oficial al împărăției germane publică într-o ediție separată decretul, prin care se primesc demisia cancelarului Bismarck și se numește în locul lui generalul Caprivi.

Așa-dără hotărârea cancelarului de-a se retrage a fost nestrămutabilă. El se duce urmat fiind, cum dice o fôia berlinesă, de gloriă și de recunoscință, nu însă și de iubire. Acosta o susține numita fôia, cu privire la poporul german, pentru a căruia putere și mărime a făcut tot, nimica însă pentru libertatea lui. Din potrivă Bismarck a căutat mereu a strimtoră și mărgini și puterea parlamentului, el a compus acel rescript împărătesc, în sensul căruia miniștri n'au decât se executa politica domnitorului. Atunci trăia încă Wilhelm I, care le lăsa toate după voința lui Bismarck. Astăzi însă s'auschimbă lucrurile, căci tânăru împărat voiesce să aibă și el voința sa de sine stătătoare și acum cere și el ca miniștri să fiă numai executorii voinței sale.

Principele Bismarck nu suferă nici o opoziție, cerea supunerea necondiționată în toate și era un contrar hotărât al nisuițelor liberale. Lucru firesc dăr, că pe lângă respectul ce-lu insuflă tuturor prin gigantica sa personalitate, nu și-a putut câștiga simpatia nici unei partide.

Dăr în afară, la statele și națiunile europene, în concertul căroră a jucat în timp de 20 de ani un rol atât de însemnat politica cancelarului de fier, ce impresiuni va lăsa Bismarck acum la retragerea lui?

Dacă ne vom întreba, ce ne-a adus nouă regimul bismarckian

și marile victorii reportate de el, nu vom ajunge, dăr, la nici un răspuns mulțamitor.

Deodată cu renumele lui Bismarck au crescut și sarcinile cele grele, ce trebuie să le porțe ați în spinare poporele mari și mici ale continentului european, pentru ca să susțină domnia crâncenă a militarismului, pe care l'a introdus politica lui de fer și de sânge.

Dăr mai mult, exemplul ce l'a dat marele cancelar, privind ca cel mai înalt scop al statului forța, care primază dreptul și sugrumă libertatea, a avut urmări foarte triste și în alte state unde pitocoții au vrut să urmărescă în toate pe uriașul.

Avut'amă a suferi și noi destul din pricina acestei maimuțerii cu atotputința statului, căreia se cerea și se cere să-i jertfim tot și drepturi și naționalitate și limbă și cultură națională.

Și sortea a voită ca în monarhia noastră tocmai aceia, cari se întreceau de a se arăta vrednici discipuli ai puternicului cancelar, să fiă și protegiații lui din considerațiune politice. Astfel, putem dice cu dreptă cuvenită, că regimul despotic maghiar față cu noi a crescut și s'a dezvoltat sub aripile lui Bismarck, și Ungurii dela putere sunt astăzi singurii în totă Europa, cari pot în adevăr deplânge căderea principelui Bismarck, păstrându-i, cum scrie fôia guvernului din Pesta, pentru totdeauna o credincioasă amiciție și aducere aminte.

Dicem anume, Ungurii dela putere, căci ei trag ați totă „hasna” și folosul, ér națiunea maghiară deși a ajuns, prin isbânda politice bismarckiane la Königsgrätz, aș redobândi drepturile sale au-

tonome, suferă și ea în cea mai mare măsură de aceleași calamități și neajunsuri, ce le-a adus pe capul popórelor europene politice bismarckiane, ér viitorul va arăta, că principiile de forță, ce le-au adoptat bărbații de stat Unguri dela cancelarul german, numai spre binele și fericirea națiunii maghiare nu vor fi.

Puternicul cancelar, care de un lung șir de ani a stat în fruntea celor ce conduc destinele Europei, se duce dăr încercat de cele mai mari onoruri din partea monarhului său și urmat de gloriă și de recunoscere, dăr lipsit de iubirea și simpatia popórelor.

DIN AFARĂ.

Retragerea lui Bismarck.

Retragerea principelui Bismarck preocupă ați întreaga presa europeană, care mai fără deosebire află cauza retragerii bătrânului cancelar în deosebirile de vederi dintre el și suveranul său.

„National Ztg.” dice, că Germania, ba putem dice întreaga lume civilizată, abia cu greu se va împăca cu gândul, că principele Bismarck se nu mai fiă la locul, de unde s'a vădit lucrând aproape 30 de ani. Dăr că faptul acesta era iminent o sciamă cu toții. Dacă dăr a urmat evenimentul așteptat, națiunea germană va avé satisfacția ca să arate celui ce trăese încă cu câtă mulțumire și pietate se portă față de el, care a creat imperiul german...

„Vossische Ztg.” dice: Însemnătatea istorică a celui dintâu cancelar al imperiului german, națiunea germană o va sci prețui totdeauna după cuviință. Demisia principelui este un eveniment de natură a influința în toate împrejurările asupra raporturilor generale. Noi însă ne încredem în aceea, că națiunea germană e destul de puternică pentru a suporta această schimbare fără

de sgduiri. Principele Bismarck a dist odinoră: „Să aședăm numai pe Germania în șeuă, căci a călări acui va se învețe ea de sine”. A sosită deci momentul, ca această dicere să se valideze, ér națiunea germană își va sci păstra locul în ori-ce probă.

„Börsencurier” se exprimă astfel: Numele principelui Bismarck e nedeslipit legat cu epoca înfloririi naționale a imperiului german; e nedeslipit legat de întărirea ideii imperiului și de dezvoltarea lui, precum abia s'a putut cugeta vreodată în veacurile istoriei germane, ori s'ar fi sperată acesta. Nu tot ce s'a întemplat în privința acosta e meritul numai al lui Bismarck. Favorizarea împrejurărilor, pornirile popóruului, acești doi factori deosebiți i-a ajutat în toate împrejurările. Dăr cu toate acestea, numele lui Bismarck e legat de întreaga epoca acosta. Gloria lui va rămâne, precum vor fi eterne și mulțumitele și recunoscința popóruului german față de el. Retragerea lui dela afacerile publice va mișca inimile Germanilor, dăr nu va sgdui tot-odată și Germania, ceea ce e una dintre dovețile cele mai palpabile, că puternicul bărbat a meritat această gloriă.

„Post” dice, că criza cancelarială germană s'a pronunțat de mai multe ori în Germania și oă e de credință, că principele Bismarck nu va părăsi terenul său de acțiune de tot, prin ceea ce criza nu va avé așa mare însemnătate politică.

Dintre diarele franceze merită atențiune un articol al lui „Temps”, care declară demisiunea de încheiată, numindu-o cel mai mare act al istoriei lumii, a căruia persoană principală e Bismarck. Dacă este adevărat, dice „Temps”, că și Herbert Bismarck a demisionat, atunci acosta nu însemnă retragerea unui ministru obosit de munca sa, ci greva dinastiei Bismarck în contra dinastiei Hohenzollern. Urmările acestui eveniment încă nu se pot vedé, dice mai departe

FOILETONULU „GAZ. TRANS.”

Voldemar.

(O istorică din campania anului 1805 din Italia de Theodor Körner.)

Voldemar, amicului său Gustav.
(Fina.)

Villarosa, 4 August.

De ce m'am temut de mult, s'a întemplat! Trebuie să mă despart, trebuie să părăsesc pe dulcea mea Magdalena! Ați dimineț am primit poruncă, ca mâne în răsăritul zorilor să mă retrag în depărtare de două ore de aici; se dice că inamicul se apropiă și probabil voescu a-lu aștepta în o pozițiune mai avantajoasă pe înălțimile dele. C... O, întreg războiul, la care ținem de altcum cu atâta însuflețire, acum abia îl pot suferi. Cugetul, că pot pierde pe Magdalena, mă face să tremur în adâncul inimei mele și o presimțire fiorosă se vîri în visurile mele. De-am merge barem înainte, dăr să ne retragem lăsând Villarosa și tot ce am mai scump pe pământ, în mâinile inamicului, acosta m'ar puté inebuni.

Eu nu sunt unul dintre cei cu inima tare, cari pot suporta ori-ce; a cuteza pot ori și ce, dăr de a-mi ajunge ținta prin așteptare, pentru așa ceva imi lipsesce puterea! Cât de urios va

fi pentru mine fiă-care moment, în care nu pot vedea pe dulcea și scumpa mea copilă și nu o pot stringe la inima mea furtunosă! O, nu mai sunt Voldemar cel vechiu! Abia simț putere în mine de a suporta chinurile despărțirii. Înaintea acestui sentiment de durere cade frumoasa consciință a puterei bărbătesc.

Ricardino, 7 August.

Permite-mi, Gustav, să tacă despre ora despărțirii, permite-mi să tacă despre lacrimile Magdalenei, despre durerile mele, despre ultimele ei s'erutări! Eu am urmat poruncei și acum mă aflu de trei zile în Ricardino. A fost o dulce mângăere pentru mine, că pot vedé din o ferăstră, a noiei mele locuințe, scumpa mea Villarosa, unde locuesc iubii mei! Necentenit stau la această ferăstră și mă uită dincolo, și dorința cea mare e aproape să-mi rupă inima! Cu toate acestea împrejurul meu totul e atăt de pustiu, atăt de gol, chiar și sgomotul luptei — căci împrejurul nostru începe a fi vi-ță și mai multe regimente sunt concentrate aici — rămâne fără însemnătate pentru mine. Numai un sentiment am acum, dăr unul ferbinte și puternic, care ar putea rupe cu tărie toate pedecile! Magdaleno, cât de mare e iubirea mea! nu înțeleg, cum pot trăi fără de tine!

Două ore mai târziu.

Gustav, grozavă ferbe în mine și presimțirea mea întunecată se împlinește! Generalul dete poruncă să ne adunăm și provocă pe voluntarii la atac asupra Villarosei. Inimicii o ocupă și parcă voiesc a se întări pe înălțime. Cumcă eu am fost primul, care am pășit înainte, o înțeleg. Eu se liberez pe Magdalena mea din puterea inamicului, ce sentiment divin pentru mine! dăr eu să permit, ca să se s'evărsescă omorul pe acele câmpii linișite și să ajut ca să se nimicescă acea lume frumoasă, la care ține ea cu așa iubire intimă: pot eu acosta? imi e permis acosta? — O luptă a datorinței! Dăr la ori ce casu trebuie să cuteză acea întreprindere; astfel pot să ajut cu atăt mai ușor. Se vor petrece lucruri p'etruștore! Se dice că inamicul e puternic și ceata mea e mică; căci de viteji e lipsă în tot locul și generalul poté să se lipsesc numai de puțin, de-ore-ce în fiă-care oră se așteptă la evenimentele mari. Dumneșeu să mă pădiască! Datorința și iubirea mă chiamă; sângerând să-mi cumpăr fericirea mea!

Păuă aici epistolele lui Voldemar. Într'o dispozițiune grozavă plecă el în

curând cătră Villarosa cu vânătorii săi curajoși. Deja din depărtare vădă posturile inimice, și înainte de a puté Voldemar ajunge neobservat, după cum era planul său, pe potecă lui bine cunoscută din păduricea de cipres în apropierea castelului, îi eși înainte curajosul corp inimic, care se ilu observase deja, se ilu se trădase planul său. Luptă încep și în curând ajunseră la încăerare; căci vânătorii lui Voldemar, ca și când ar fi sciut, că au să elupte pe mirăsa căpitanului lor, năvăliră grozavă asupra inimicilor. Mai furios se luptă locotenentul franceș, un tînăr nobil, de statură înaltă; mai de multe ori se întelni Voldemar cu el în luptă, dăr tot deuna fură érași despărțiți. În fine inimicii nu pută mai multă rezistență atacului vehement al vânătorilor viteji, ei năvăliră cătră castel și locotenentul franceș apără intrarea cu desperare furiosă, ca și când s'ar lupta pentru cele mai mari bunuri ale vieții sale. Atunci se aruncă Voldemar cu totă puterea asupra lui, locotenentul trebui să cedeze, vânătorii înaintă în vilă și Voldemar urmăria pe cruntul său inimic din odai în odai, unde în fiăcare se începea o nouă luptă. Voldemar îl provocă să se predea, dăr înzadar, în

foia francesă, dăr cei din Viena se pot întreba cu îngrijire, că ce urmări va avea retragerea conducătorilor triplei alianțe. Asemenea va simți întreaga Europa, că condițiile principale ale politicii internaționale s'au schimbat de-odată cu căderea acestui uriaș.

„Republique Française“, care aduce demisiunea lui Bismarck în legătură cu conferința din Berlin, dă, că demisiunea principelui Bismarck nu dă cauză de liniște. „Estafette“, organul lui Ferry, crede, că între împăratul german și țarul rusesc astată până acum Bismarck, dăr că apropierea lor se face posibilă prin retragerea lui Bismarck. După „Liberté“ alianța triplă și-a pierdut cel mai puternic război, ăr radicalul „Paris“ atrage atențiunea Francesilor la o pregătire în fața noii ere, în care intră Germania.

Celelalte foi franceze sunt de acord a numi retragerea lui Bismarck clătinare în credința păcii.

Pressa rusescă afară de „Grajdanin“ așteaptă o schimbare favorabilă în politica internațională. „Pet Vjedomosti“ dă, că hegemonia Germaniei fără de Bismarck e o imposibilitate precum și asistența triplei alianțe. Poziția dominantă a Rusiei de-aici înainte încă are să se întărească. „Novoje Vremja“ dă, că Germania fără Bismarck e o enigmă. Rusia fără de amănare trebuie să-și întărească poziția ei a cărei condiția principală e o politică națională solidă.

Foile din Berlin aduc faptul ca deja împlinit și aproape toate vorbesc cu îngrijire despre viitoarea desfășurare a lucrurilor în politica germană și europeană.

Noul cabinet francez.

Cabinetul Freycinet, după cum scimăm, și-a făcut enunțările sale înaintea camerei la 18 Martie n. Statistica noului cabinet o asigură însăși reintrarea lui Constans, care erași a primit portofoliul internelor. Se dă, că Freycinet nu va ocupa multă vreme postul de ministru-președinte și că Constans ar fi predestinat pentru acest post. Câtă privește politica externă, se asigură, că ea nu va suferi nici o schimbare.

Foile republicane moderate întâmpină cu simpatie pe noul cabinet. „Republique Française“ dă, că miniștri inspiră încredere deplină, și reamintesc apoi de „marele ministru al lui Gambetta.“ Fia-cine este convins, adăugă numita foie, că noul ministru va guvernă în adevăratul înțeles al cuvântului și nu se va speria de nici o responsabilitate. „Journal des Débats“, deși

cam rezervat, dă, totuși, că e pătruns de convingerea, că guvernul se va nișui a da o nouă direcție politice și a încunajura greșelile făcute de curând. Moderații său trebuie să sprijinească guvernul, său să ia poziția hotărâtă față cu radicalii, cari influențează prea peste măsură.

Foile monarchiste profesesc scurtă durată cabinetului; numai „Figaro“ laudă intențiile guvernului de-a mai micșora pretențiunile radicalilor.

Recunoșterea principelui bulgar.

Speranța Bulgarilor, că Pôrta va stăru pe lângă puteri, ca să recunoască actuala stare de lucruri din Bulgaria, a rămas și de astă-dată un „pium desiderium.“ Nu numai că nu s'a făcută acesta, dăr Pôrta n'a făcută nici atăt, câtă atărna dela propria ei putere în cestiunea recunoșterii principelui bulgar. Diarele bine informate, cari stau mai aproape de cercurile guvernului, ca „Bulgarie“ și „Svoboda“, urgiteză mereu guvernul ca să facă totuș posibilu pentru ruperea cu desăvârșire a stărilor de față. Puterile, dă, numitele foi, au lăsat Bulgaria de capul ei, deci ajute-se ea pe ea și declare-se odată de independentă. Bulgaria nu trebuie să se tēmă nici chiar de un război european venit din pricina ei. Credem dăr, dă, numitele foi, că acum, până când Rusia încă nu e pe deplin pregătită, un astfel de război ar fi mai suportabil, ca mai târziu, când Rusia va pute sta față cu ori ce putere.

Totuș foile aceste propun, ca să se conchese o ședință extra-ordinară a Sobraniei, în care să se discute asupra situațiunei.

Țarul felicitat de Sârbi.

Cu ocaziunea zilei născerei împăratului Alesandru III al Rusiei, poporațiunea din Nișu i-a adresat o telegramă, în care se dă: „Cetățenii orașului Nișu, ai acestui centru al Sârbismului din Peninsula Balcanică, Ți gratulează Ție, protegiatorului tuturor Slavilor, pentru ziua născerei și strigă: Dumneșu să ție pe Țarul, Dumneșu să protegă pe împăratul ortodox!“ Persiani, ministru plenipotențiar rus în Belgrad, a fost însărcinat din partea Țarului să mulțămescă în numele lui cetățenilor din Nișu.

SCRILE ȚILEI.

Cestiunea fondurilor născute. Proiectul de lege privitor la pactul încheiat în 12 Martie 1872 de o parte între ministrul ung. de finance, ăr de altă parte între împăterniciții funduri-

lor centrale școlare și de stipendii din districtul Năsăudului și ai fostelor comune grănițeresc născute — s'a desbătut în ședința dela 19 Martie a comisiunei justiție a dietei și a fost primită în totalu pe lângă unele modificări de stilă. Scopul acestui proiect de lege este întărirea susș dăului pactu, cum și a pactului încheiat în afacerea cunoscutului proces cu familia br. Kemeny.

Venite episcopesci. Pe temeiul datelor oficiale, cele 17 episcopate romano-cat. și 4 gr. cat. posedă o avere fundamentală de 11.455,877 fl. 811,245 jugere de pământ și 2.203,039 fl. venit curat anual. În păminte cea mai bogată e episc din Oradea-mare (187,087 jugere), cea mai săracă e cea din Rose-nau (7181 jugere.) Venitul anual, exprimat în florini, este acesta: Gran 355,831. Rab 108,443. Calocia 168,135. Besterce-bánya 57,760. Cianad 109,448. Györ 113,453. Cașovia 28,884. Oradea-mare 294,903. Nyitra 106,378. Pécs 101,540. Rosenau 35,458. Satmare 52,868. Székesfehérvár 24,490. Scepușiu 61,613. Szombathely 48,928. Vác 108,630. Vespřem 171,716 fl. la gr. cat. Eperjes 16,047 fl. Lugoșiu (?), Munkács 16,665. Oradea-mare 80,657 fl. Se înțelege de sine, că unele din aceste averi aduc și mai mult venit anual, atărând tôte dela economisarea bună și rațională.

Calitatea de cetățeni români li-s'a acordat de camera română d-lor Dr. Babeș, directorul institutului bacteriologic din Bucureșci, Puscariu, Eremia, Tălășescu, asistenți la același institut.

Navigația pe Dunăre s'a deschis până la Giurgiu. Prima plecare dela Severin în jos a fost luni, și dela Giurgiu în sus va fi Vineri la 9 Martie.

Bugetul comunei Sighișora pe 1890 arată la venitură 62,866 fl. 31 cr., la cheltueli 62,833 fl. 77 cr. Rămâne deci un profit de 32 fl. 54 cr.

Sinucidere. Ni-se scrie, că în 16 Martie n. s'a spânzurat evreul Lazar Weiss, arendator în Vaskoh, cercul Beiușului; în 13 Martie n. s'a spânzurat George Haidu, un om sărac. — Asăr pe la orele 7 și-a tras în gură două glonțe de revolver un hugar servitor al unui căpitan, pe prome-nada de sus, în partea cătră spitalul militar. Soldatul, rănit de mörte a fost transportat la spital.

Mamă ucigașă. În canalul (Cerna) morii din Deva a fost găsit un copil de 4—5 luni. Se dă, că mama lui e o servitoare, de loc din Trăcău, de urma căreia a dat poliția.

Diarele unguresc despre programul guvernului.

„Nemzet“ scrie: Opozițiunea a putut vedea din program, că partida liberală rămâne unitară și neschimbată, că guvernul se sprijinesce pe această partidă, căreia retragerea lui Tisza nu i-a slăbit legăturile strinșe și destoinicia de a guvernă. Neîncrederea între majoritate și minoritate este reciprocă și și pot continua lucrarea, stărind în pozițiunile lor. Asta nu ne turbură. Guvernul pôte aștepta sprijinul partidei noastre, care îl va face destoinic a și eșecuta cu succes și neimpedecată programul. Din partea opozițiunei așteptăm numai o luptă cuviincioșă în viața parlamentară.

„Pester Lloyd“ scrie: Nici omeni noi, nici program nou. În această propozițiune negativă e caracterisată clar situațiunea guvernamentală și politică. Din programul ce l'a desfășurat ministrul președinte Szapary au răsunit numai cugetele și motivele, care și-au căștigat deja spiritul majorității, ba în parte au răsărit din sinul partidei liberale. Claritate și adevăr caracterisază intențiunile cabinetului în cestiunea parlamentară și politică.

„Neues Pester Journal“ scrie: Zace în natura referințelor predominante, că programul n'a putut deschide perspective nouș, ci s'a mișcat într'un cerc de idei, cu care făcerea cunoscutor s'a obicinuit binișor dela reconstruirea ministeriului în anul trecut. Nodul gordian al situațiunei politice îl formeză în faptă acel punct, la care s'a provocat contele Apponyi. Raportul dintre noul guvern și vechia partidă guvernamentală este pentru dezvoltarea lucrurilor de cea mai mare însemnătate.

„Pesti Naplo“ întreabă, că fi-va noul cabinet durabil și e de prevădută o fuziune de partide? La cea dintăiu întrebare va pute răspunde omul numai atunci, când va avea de a face cu cea dintăiu greșală săvârșită de cabinet. Întrebarea cu fuziunea o negă hotărât. În totuș cazul situațiunei politice s'a îmbunătățit esențial, căci este deschis cazul, că raporturile în guvern, în parlament și în opinia publică vor recăde în starea dinainte de izbucnirea crizei. Partea leului pentru acest succes se cuvine opozițiunei.

loc de răspuns se lupta cu atăt mai mare furie. Deja sângerau ambii din mai multe rări, când i-se pără lui Voldemar, că aude vocea Magdalenei în apropiere, el își adună ultimele sale puteri și inamicul său cădă la pământ străpuns de sabia sa. În momentul acesta năvăli Magdalena cu tatăl ei în odaia și strigând tare: „Frate! nenorocite frate!“ cădă fără viață lângă cel cădută. Atunci desperarea cea mai grozavă cuprinse pe Voldemar; el sta ca nimicit, zdrobit de cugetele sângeroșe ale omorului de frate. În fine se reculese Magdalena prin ajutorul omenilor, cari alergaseră aici; prima ei privire cădă asupra lui Voldemar, cădă asupra săbiei plină de sânge, și ea cădă din nou fără viață peste cadavrul fratelui său. O durșă de aici și tatăl, care până aci stătuse încremenit ca mörte, o urmă tăcând.

Voldemar stetea singur, cuprins de cugetele cele mai furioșe, de a fi nimicit fericirea celei mai nobile ființe, pe care o cunoscuse. El nu auși când i-se aduse scirea, că ceilalți inimi parte ar fi morți, parte prizonieri, el n'avea nimic decât unicul sentiment zdrobitor și cedă durerei sale, desperării sale. În fine apără contele, el se recu-

leșese și întinse liniștită mână omoriturii fiului său. Atunci cădă Voldemar, învins de sentiment, jos la picioarele lui și i udă mâinile cu lacrimi. Dăr bătrânul nobil îl trase la peptul său și ambii plâneau tare și inimile lor de bărbat se frânsă în durere nespūs de mare. Când în fine se reculese erași contele, îi istorisi lui Voldemar, cum fu-să Camill, după ce fu silit să demisioneze din cauza unui duș, a intrat în serviciu în armata franceșă și cum i-a surprins înaintea cu câteva zile. El mai reaminti, cum Magdalena a istorisit fratelui ei despre Voldemar alu ei și cum acela s'a bucurat, de a face cunoscință cu amicului surorii sale și de a-l iubi. Cum frângea acesta inima lui Voldemar! El se infuriă grozav și contele trebui să-i smulgă din mână sabia, cu care voia să pună capăt durerei sale. Dăr acum amândoi erau atenți la mersul îngrijat încolo și încoco, și ei presimțiră cu drept un nou pericol. O! Magdalena, alu cărui slab sistem nervos fusese pre tare atins de această scenă grozavă, zăcea pe patul de mörte. Atunci desperarea lui Voldemar ajunse la culme; el conjură pe contele să lase să mai vadă numai odată pe Magdalena, decât nu voiesce să se blasteme pe sine și sörtea sa

din totă inima, el se aruncă la picioarele lui și adencă mișcat se îndepărta gârbovitul părinte, ca să nu interdică ultima dorință a nenorocitului. Magdalena, a cărei inimă se mai lupta încă între iubire și dispreț, era greu de înduplecat, de a revedea pe omoriturul fratelui său; dăr inima sa cea frumoșă, atăt de aproape de claritate, învinse durerea nemărginită, și iubirea cea infinită de mare eși învingătoare. Despre aceea revedere se mai află la Voldemar fragmentul unei epistole cătră Gustav. E acesta:

Gustav, sunt perdat! am distrus fericirea a trei ângeri, vina morții zace greu asupra mea și desperarea sbuciumă în vinele mele. Gustav, să mă blastemi! Gróznic năvălesc în memoria mea chipurile timpului trecut, ele mă vor face încă turbat, nebun și de-aia. Încă odată am mai vădută pe această sfântă, alu cărui ceru l'am nimicit, încă odată m'a mai privit cu tótă expresiunea vechi iubiri și dișe dulce: „Voldemar, te iertă!“ Acestă mă rări adencă. Eu cădă la picioarele ei, atunci se ridică cu ultima ei putere, pentru a mă trage la fidelul ei pept și cădă mörte în brațele mele.

Gustav! Gustav! Mă trage ceva

după ea, după ea mă aruncă desperarea mea. Ea, ființa cea plăcută, divină, m'a iertat, însă eu — eu nu mă iertă, eu trebuie să mă jertesc; și numai prin sânge, numai prin sângele meu pot să depărtez vina de pe sufletul meu. — Rămăi sănătoș! Nu mi-e permis să mă impac cu sörtea mea, eu singur mi-am distrus bucuriile mele. Rămăi sănătoș, anice credincioș, Dumneșu e miloș, el mi va permite să mor!

Ultima dorință i-s'a împlinit. Acea mică ciocnire a fost începutul unei lupte decisive și ziua următoare vădă pe ambele armate într'o învălmășală grozavă a luptei. Voldemar se luptă ca un desperat, el se aruncă adencă în șirurile inimice, căută mörtea și o află. Străpuns de nenumerate baionete cădă în învălmășala luptei, și ultimul său cuvânt fu: Magdalena!

Toți căți l'au cunoscut îl plânsă ca pe un amic credincioș, ca pe un tovarăș vitez de luptă și ca pe un om nobil. El fu depus în cripta familiară la Villarosa lângă Magdalena. — Fia-i țerina ușor!

Trad. de Dionisie Iuga.

„Egyetertes“ dice din contră, că ședința dela 17 Martie n. a camerei deputaților a arătat clar, că fuziunea partidei guvernamentale cu opoziția moderată e numai o cestiune de timp, că în acea zi a fost pe față pusă la ordine a țării, că mai curând ori mai târziu fuziunea va trebui să se facă.

„Budapesti Hírlap“ are aceleași idei și ajunge la conclusia, că mai curând ori mai târziu partidele se vor desființa și într'unu timp nu îndepărtat se vor separa într'o partidă adevărată liberală și într'o partidă conservatoare.

„Pesti Hírlap“ dă expresiune mulțămirei, că contele Szapary a ținut sus stégul liberalismului și ideea liberală a accentuat-o mai tare, decât cum s'ar fi așteptat dela el. Salută cu încredere programul guvernului.

Academia română.

Sesiunea generală din anul 1890. Raportul secretarului general asupra lucrărilor făcute în anul 1889—90.

(Urmare.)

II. Publicațiunile Academiei. Tipăririle, cari s'au făcut din diferite publicațiuni ale Academiei, sunt următoarele:

1. Din Anale s'a tipărit și publicat:

a) *Partea I a Tomului XI*, cuprindând *Partea administrativă și desbaterile anului 1888—89*.

b) Din *Tom. X*, partea care cuprinde *Memoriile secțiunii istorice* s'a terminat și publicat, după ce s'au adăus următoarele memorii: Moratori. — Comunicațiune de V. A. Urechid. Autografele lui Varlaam Metropolitul. — Comunicațiune de V. A. Urechid. Istoria evenimentelor din Orient, cu referință la Principatele Moldova și Valachia, din anii 1769—1774 scrisă de biv. vel. Stol. Dumitrache și editată după copia lui Nicolae Pitișteanul din 1782, de V. A. Urechid.

c) *Indicele alfabetic general* pentru volumele XI din seria I și I—X din seria II este terminat și se va tipări îndată după actuala sesiune.

d) Din *Tom. XI* este în curs de tipărire partea destinată *Memoriilor Secțiunii istorice*, din care s'au tipărit și publicat memoriile următoare: Câteva manuscrite slavo-române din Biblioteca Imperială dela Viena, de Ionu Bogdanu. Cinci documente istorice slavo-române din Arhiva Curții Imperiale dela Viena, de Ionu Bogdanu. Diploma Bărlădenă din 1134 și Principatul Bărlădului. — O încercare de critică diplomatică slavo-română de Ionu Bogdanu.

Este sub presă memoriul: Biserica din cetatea Neamțu și documente relative la Vasile Lupu și Dómna Ruxandra de V. A. Urechid.

e) Din același *Tom. XI* partea care cuprinde *Memoriile secțiunii științifice* este aproape de totu tipărit; ea se compune din următoarele memorii: Studiu asupra climate Bucureștilor în anii 1885—88, de St. C. Hepites. A 58-a sesiune a Asociațiunii Britanice pentru înaintarea științelor. Dare de semn de Gr. Ștefănescu. Schiță geologică despre partea sud-estică a Carpaților Pocuției și ai Maramureșului de Hugo Zapalowicz. — Dare de semn de Gr. Cobălcescu. Contribuțiune nouă la Flora României, de Dr. D. Brândză. Plante nouă pentru Flora Dobrogei, de Dr. D. Brândză.

f) In partea din același *Tom. XI*, care are a cuprinde *Memoriile Secțiunii literare* este încă de tipărit manuscrisul: *Medicina babelor* seu spitalul descântecelor, rețetelor de doftorii și vrăjitorii băbesci culese de Dimitrie P. Lupășcu.

2. Din *Istoria lui Herodot*, Cartea I, în traducerea premiată a d-lui Dem. I. Ghica s'au tipărit în cursul anului cele 13—16, ajungându la cap. 142.

3. Colecțiunea de *Basm* și *cântece populare macedo-române*, care se tipăresc sub îngrijirea d-lui I. Biau, nu s'a publicat în acestu an, neputându-se termina facerea glosarului.

4. *Nunta la Români*. Amândou scrierile asupra acestui subiect de d-șora E. Sevastos și de d-lu S. Fl. Marianu, a cărora valoare a recunoscut-o Academia acordându în sesiunea anului 1888 celei dintâi premiul Eliade-Rădulescu, celei de a doua o sumă de incurajare și cheltuelile tipăririi, au fost date la tipar.

Scrierea d-șorei Sevastos s'a terminat de tipărit și s'a publicat într'unu volum în 8° de VIII și 406 pagine.

Din lucrarea d-lui Marianu s'au tipărit până acuma 27 côle, și în curând va fi terminată.

5. Au rămas a se tipări în anul viitor: a) *Țăranul român* de d-lu Gr. G. Tocilescu, lucrare premiată la 1882. b) *Catalogul monumentelor epigrafice și sculpturale de Museul național de anticități*, de d-lu Gr. G. Tocilescu. c) *Flora Dobrogei*, de Dr. D. Brândză, lucrare premiată la 1887.

6. *Tomul II din Psaltirea publicată românește la 1577 de Diaconul Coreși*, început de colegul nostru d-lu B. P. Hasdeu, nu s'a putut continua în anul trecut, sperăm însă, că în anul viitor se va publica această interesantă lucrare, care va arunca multă lumină asupra mișcării literare la Români în secolul XVI.

7. *Etymologicum Magnum Romaniae* a fost întârziat din cauza durerii pe care toți o cunoșcem. Colegul nostru d-lu Hasdeu a reluat această mare lucrare cu o puternică stăruință și ardore așa, încât se va pute repara întârzierea cauzată de durerea, care a lovit pe iubitul nostru coleg.

8. *Darul și schimbul publicațiunilor*. În anul trecut publicațiunile Academiei au fost dăruite următoarelor instituțiuni românești de cultură:

1. Bibliotecii camerei deputaților în Bucuresci; 2. Bibliotecii Facultății de teologie în Bucuresci; 3. Bibliotecii Seminarului Andreianu din Sibiu; 4. Bibliotecii Protopopiatului românesc dela Făgetu din Banat; 5. Bibliotecii Protopopiatului românesc din Lugosu; 6. Bibliotecii Școlii comerciale „Alexandru Ioan I“ din Galați; 7. Bibliotecii Liceului realu din Brăila; 8. Bibliotecii Liceului Sfântu Petru și Paulu din Ploesci.

Nouă relațiuni de schimb publicatiunilor s'au stabilit cu următoarele instituțiuni științifice din străinătate: 1. Biurul imp. și r. pentru măsurarea gradelor, în Viena. 2. Museul Bosniei și Herțegovinei în Serajevo.

(Va urma.)

Literatură.

O recensiume.

Gramatica limbii românești, (Syntaxă, etimologia, fonetică, stil) întocmită în două cursuri concentrice pentru școlile populare, de Ionu Dariu, învățatoru la școlile centrale române din Brașov. *Cursul I*, pentru anul al 3-lea și al 4-lea de școlă. *Ediția II*, revădită, corectată și înăvuită. Editura librăriei Nicolae I. Ciurcu. Brașov, 1890. Prețulu 25 cr.

Cetind și studiind carticica din cestiune cu atențiunea cuvenită, ajungem la rezultatul, că materia tractată e, precum spune și autorul, în adevăr revădită, corectată și înăvuită.

Gramatica, despre care e vorba, cuprinde pe 80 pagini octav materialul, ce este de lipsă pentru anul al 3-lea și al 4-lea de școlă, „având în vedere dispozițiile normativului școlar, cerințele planului ministerial și împrejurările, în cari pôte prospera învățământul la noi“.

Folosind și aplicând în școlă gramatica d-lui Dariu, credem a se și ajunge scopul d'a cunoșce în vorbire și în scriere bine limba; căci ea coreșpunde cerințelor pedagogice-didactice și prescripțiunilor noastre mai înalte. Coreșpunde celor pedagogice didactice, pentru-că pășese dela lucruri concrete, dela fenomene limbistice, dela exemple la regule, la abstracțiuni. Prin „depuneri“ și „teme“, ce urmăz abstracțiunilor, se controlez școlarii, decât au înțelesu sau regulile școlse din exemple, se fortifică elevul și pășese totu mai sigur în cele următoare. După fă-care grupă mai însemnată de fenomene limbistice urmăz „*Deprinderi de stil și compoziții*“, unu lucru indispensabil în școlile noastre populare și pe care d-lu autor l'a tractat cu atențiune și cu succes.

Ea coreșpunde și prescripțiunilor mai înalte, pentru-că cuprinde întreg materialul prescriș pentru anul al 3-lea și al 4-lea de școlă.

Pedagogii: *Kehr, Schütze, Schuhmann, Engelin, Panitz, Jitting* ș. a., pe cari d-lu Dariu și-i-a luat de model în tractarea materiei din gramatica densusului, prin scrierile lor de natura acesta au croit în adevăr o cale nouă învățământului limbistic în școlile populare, au datu acestui învățământu adevărată direcțiune. Acești pedagogi nu desvöltă regulile gramaticale din bucăți de cetire, din motiv, că la desvöltarea unei reguli gramaticale avem lipsă de mai multe exemple de aceeași formă și atâtea prea rar se pot

afă într'o bucată de cetire. De aceea și ei tracteză cu totă sîrguința bucățile de cetire, der regulile gramaticale nu le desvöltă din ele, ci din felurite propozițiuni potrivite după cuprins și formă, er cartea de cetire o întrebunțeză numai la controlarea și întărirea celor învățate din gramatică. Totu în modul acesta s'a nisuit a urma și d-lu Dariu și a și reușit.

Din motiv, că vorbele, când nu sunt întrebunțate în propozițiune, n'au nici unu sensu pentru judecata copilului, autorul n'a început cu părțile vorbirei, precum s'a urmat până acum la noi de cei mai mulți scriitori de asemenea cărți, ci densusu a luat sintaxa împreună cu etimologia.

Din aceste considerațiuni recomandă carticica d-lui Dariu atențiunii și sprijinirii învățătorilor nostri. Cuvântul din urmă asupra acestei gramatici însă ni-lu vom da numai atunci, când va apăre și cursul al 2-lea și celu ultim, adevăr când ni-se va presenta opul întreg. — O... , inv.

TELEGRAMELE „GAZ. TRANS.“

(Serviciul biurului de corresp. din Pesta.)

Retragerea lui Bismarck.

Berlinu, 20 Martie 11 ore 50 m. din nopte. „Reichsanzeiger“ de aseră publică într'o ediți separată demisiunea prințului Bismarck, la cererea sa, din oficiul său de cancelar alu imperiului, și din posturile de ministru-președinte și de ministru de externe. Mai departe publică decretul, prin cari se numesce generalul Caprivi cancelar alu imperiului și ministru-președinte, er contele Herbert Bismarck se însărcinează cu conducerea interimală a ministeriului de externe.

Apoi publică unu ordin de cabinet alu împăratului, datu de astăzi, care, amesurat cererii prințului Bismarck din 18 l. c., îi acordă demisiunea cerută în firma speranță, că nici în viitoru nu voru fi lipsiți împăratul și patria de sfatul, de sprijinul energic și de devotamentul fidel alu prințului. Împăratul dice, că sperase cumcă câtu timp voru trăi nu se va apropia de nici unul din amendoi cugetul d'a trebui să se despartă unul de altul. Împăratul a privit ca o binecuvântată dispozițiune a sorții, că a avut la urcarea sa pe tron lângă sine pe prințul Bismarck. Ceea ce a dobândit prințul pentru Prusia și Germania, serviciile ce le-a adus elu casei regesci și antecesoriloru împăratului voru rămâne în amintire neperitoare și plină de recunoscință. Și în străinătate se va aminti totdeuna cu gloriă și cu recunoscință înțeleptă și energica politică de pace a prințului, pe care împăratul e hotărît a și-o lua ca directivă și pentru viitoru din plină convingere. Nu stă în puterea împăratului de a răsplăti aceste merite. Ca semn de neștersă mulțămire îi conferă însă cancelarului demnitatea de „duce de Lauenburg“ și i dăruiesc portretul său în mărime naturală.

În unu alu doilea ordin de cabinetu împăratul, ca comandant suprem alu armatei, mulțamesc prințului Bismarck pentru meritele neșterse ce și-le-a câștigat pentru armată pe timpul domniei hunicului său Wilhelm până n ziua de azi. Împăratul e de acord cu întreaga armată, când păstrează armate pe prințul, conferindu-i pozițiunea de rangul celu mai înalt prin numirea lui ca generalușef alu cavaleriei, cu rangul de feldmareșal.

DIVERSE.

O invențiune optică. Unu studentu dela școlă superioară din Viena a făcutu o descoperire, care e în stare a perfecțiunea microscopul. E vorba de a se

pune lentile de diamante în locul celor de sticlă. Teoreticesc e resolvat lucrul, numai executarea practică va întâmpina deocamdată unele greutăți.

Monumentul lui Cristofor Columb, descoperitorul Americi, voru să ridice în Washington. Monumentul proiectat va fi foarte grandios, căci cheltuelile ridicate aceluia s'au socotit la 6 milioane florini.

O jumătate de milion de mărci (= aproape 600.000 fl. v. a.) a testat o veduvă cărcimăriță orașului Spaa pentru ridicarea unui asil de orfan.

Orașul născerei împăratului Dioclețianu. Diarului „Newyork Herald“ i-se scrie din Cetinje, că principele Nichita a lăsat să se facă săpături aproape de Podgerița. În decursul săpăturilor s'au aflat ruinele orașului Dioclea, unde a fost născut împăratul Dioclețianu, și mai multe inscripțiuni de mare valoare.

Profeții pentru 1890. În Londra și în America apare în fă-care an câte-o scriere volantă a unui astronom engles. Într'o astfel de scriere se dice, că în Martie se vor întâmpla mari războaie în China. În Aprilie pe împăratul germanu ilu voru ajunge multe necazuri. În Maiu viața regelui italianu va fi în mare pericol. În Augustu, împăratul Austro-Ungariei va fi aproape de-a și perde tronul. În Septemvre, Sultanul își va vedea primejdită nu numai viața, ci și tronul. În Noemvre în întreaga Europa voru fi mari sgudui și războaie. În Decemvre, Anglia va purta doliu, er pe stradele Parisului se vor întâmpla ciocniri sângerose. E caracteristicu, că într'o astfel de scriere, apărută în Decemvre an. tr., se dice, că în Februarie 1890, pe ducele de Orleans ilu voru ajunge zile grele, ceea ce s'a și implinit, după cum scimă, căci ducele de Orleans a fost arestat.

Neecologu.

Din Năsăud primim trista scoire despre mărtea prea timpurie a meritatului și simpaticeului profesor român Leonu Pavelia, care s'a distins ca omu consciențios, Românu zelos și tată de familie esemplar. Adresând întristatei familii sincerile noastre condolențe, dăm locu următorul anunț:

Ludovica Pavelia născ. Lazar ca soție, Valeria căs. Tanco, Sabina, Maria, Rafla, Octaviu și Anastasia ca fi; Iacobu, Clementu și Anastasia căs. Șoldea ca frați; Ionu Tanco ca ginere; Clotilda căs. Dr. Mălaiu, ca vară; Max. Popu prof., Gregoriu Mureșianu preot, George Ventila mag. silv. Teodoru Ionașcu și Vasile Șoldea; Rafla, Firóna, Anastasia și Maria ca cumnați și cumnate; Dr. Ioan Mălaiu prof. ca afinu, Ioan, Alesandru, Maxim și Anchidim Popu; Iuliu, Aureliu, Titu, Octavianu, Traianu și Ionu Mureșianu; Romul Ionașcu prof., Anchidim locot. Leonu, Valeriu, Vasile și Ionu Șoldea; Vasile, Marțianu, Ioan, Gregoriu și Petru Pavelia; Lucreția căs. Piso. Victoria Șoldea căs. Precubu și Ludovica Șoldea, Maria și Rafla Mureșianu; Cecilia și Valeria Ionașcu; Paraschiva Ventila ca nepoți și nepoțe, precum și alte multe rudeni și afinu anunță cu adencă întristare și durere, cumcă scumpul și neuitatulu lor soț, tată, frate, socru, cumnat, unchiu și afinu

Leonu Pavelia

fostu profesor și catehetu la gimnasiulu gr. cat. din Năsăud, v. protopop și asesoru consistorialu,

după unu morbu îndelungat, revăditu cu cele sante, și-a finit cursul neobositei vieți Sâmbăta la 15 Martie st. n. a. c. la 6 și 1/2 ore dimineța în alu 53-lea an alu etății și în alu 27-lea an alu fericitei sale căsătorii și alu oficiului.

Rămășițele pământesci ale scumpului decedat se vor înmormenta Lună la 17 Martie st. n. 2 ore p. m. în cimiterulu gr. cat. din locu.

Fi-i țărina ușoră și memoria binecuvântată.

Năsăud, la 15 Martie 1890.

Unu asemenea anunț ni-s'a trimis și din partea corpului profesoralu dela gimnasiulu superioru român din Năsăud.

Editoru și Redactoru responsabilu:
Dr. Aurel Mureșianu.

Cursul pieței Brașov

Table with exchange rates for various currencies like Banconote românești, Argint românesc, Napoleon-d'ori, etc.

Cursul la bursa de Viena

Table with stock market rates for gold, silver, and various bonds.

Table with interest rates and financial data for various banks and currencies.

Avisul d-loru abonați

Rugăm pe d-nii abonați ca la reînnoirea prenumerațiunii să binevoiască a scrie pe couponul mandatului postal...

Domnii, ce se abonează din nou, să binevoiască a scrie adresa lămurită și să arate și posta ultimă.

Totodată facem cunoscută tuturor D-loru abonați, că mai avem din anii trecuți numeri pentru complectarea colecțiilor...

Administraț. „Gaz. Trans.”

ABONAMENTE

„GAZETA TRANSILVANIEI”

Prețul abonamentului este:

Pentru Austro-Ungaria:

Table showing subscription rates for Austro-Ungaria: 3 fl. for 3 months, 6 fl. for 6 months, 12 fl. for 1 year.

Pentru România și străinătate:

Table showing subscription rates for Romania and abroad: 10 fr. for 3 months, 20 fr. for 6 months, 40 fr. for 1 year.

Abonamente la numerele cu data de Duminecă.

Pentru Austro-Ungaria:

Table showing subscription rates for Austro-Ungaria: 2 fl. for 1 year, 1 fl. for 6 months, 50 cr. for 3 months.

Pentru România și străinătate:

Table showing subscription rates for Romania and abroad: 8 franci for 1 year, 4 franci for 6 months, 2 franci for 3 months.

Abonamentele se fac mai ușor și mai repede prin mandate postale.

Domnii, cari se vor abona din nou, să binevoiască a scrie adresa lămurită și a arăta și posta ultimă.

Administrațiunea „Gazetei Transilvaniei.”

Mersul trenurilor

pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabilu din 1 Octomvrie 1889.

Large railway schedule table with columns for routes (Budapesta-Predealu, Predealu-Budapesta, etc.) and train times.

Nota: Numerii încadrați cu linii gróse însemnează órele de nópte.